

Lesk a bída vyvolených

Ondřej
MRÁZEK

divadelní postřeh

Upovídané a chichotavé paničky v nepopsatelně načínčaných šatech a až komicky nabíraných sukních se nosí na scéně pyšně jako pávi a navzájem si vyslepičí i to, co jen tuší. Honosně oděni pánové se předhánějí v galantnosti, pod jejíž maskou nepřetržitě kují pikle a splétají intriky s cílem obalamutit, koho se dá. Chamtivci a intrikánky náležející očividně ke společenské smetánce působí ve svých groteskně stylizovaných princeznovských a rytířských kostýmech jako na maškarním bále a své elegantní lži halí do rozkošných větiček vyšperkovaných anekdotami sršícími suchým anglickým humorem. Manželé a manželky se upřímně nenávidí a i jejich avantýry s milenci a milenkami nesou se nikoli na křídlech lásky, ale vypočítavosti a hamižnosti. A všichni dohromady jako by se účastnili jakéhosi tajného závodu, jehož cílem je vlichotit se do přízně bohatých a vymámit z nich stůj co stůj jejich dukáty. Inscenace hry anglicko-irského autora Williama Congreva Velkolepost vyvolených v ostravském Divadle Antonína Dvořáka vystavená na brilantně vybalancovaném překladu tři staletí starého textu je překvapivě břitkou a svěží společenskou satirou, nad jejíž aktuálností se bránice současného našince nepřestává otrásat a rozum zůstává stát. Režisér Janusz Klimsza v ní názorně dokázal, že divadlo může být zábavné, obecně srozumitelné a přístupné nejširším vrstvám publika, aniž by nutně muselo sklouzávat k estrádní sprostotě, nevku a pokleslosti, že si nemusí hrát na vysoké umění, a přece může poskytnout divákům osvěžující zážitek nepostrádající zvláštní kouzlo a vonící divadelní magií. Břítka aktuálnost jednotlivých promluv glosujících úplatnost, proradnost, hamižnost, intrikánství a mravní zabahněnost vyvolených – příslušníků společenské smetánky – nachází v publiku živý ohlas a nutí k zamyšlení, jak to, že se v Evropě za posledních tři stalet vlastně nic nezměnilo. Závěr paradoxně může vyznívat i optimisticky: jsou-li dnešní vyvolení stejní jako před třemi sty lety, nebude to se současným úpadkem a hrožící apokalypsou zase tak horké.

„Dnešní doba přeje lehčí múze a ve velkém divadle musíme být trošku synkretičtí. Hrajeme pro všechny,“ říká Janusz Klimsza. Pod komediální roušku Velkoleposti vyvolených se mu nicméně podařilo propašovat ostrý osten nekompromisně propichující hnisavý puchýř neřestí ryze současných. „Zbožštění peněz, úspěchu a konzumu vede k tomu, že už nejsme tak svobodná společnost jako ještě před několika lety a tlak na občana je znovu téměř totalitní. Současná vládní koalice se chová tak, až z toho má člověk pocit, že opět vzniká vláda jedné strany,“ upozorňuje režisér a dodává: „Demokratické páky totálně selhávají, víra v autoritu je ztracena. Kvasí to, ale zatím nezraje do pevných tvarů, ale každá struna se napíná tak dlouho, až praskne.“

Klimszovi vyvolení se poněkud vymykají z řady inscenací, které jsme si zvykli považovat za typicky ostravské, je divadlem univerzálním, jemuž bude rozuměno stejně v Brně, Praze i Plzni. Přesto nezapře jisté skryté rysy specificky slezské dramatiky: přesně mířený a až drsně razantní humor, plebejskou přímočarost, pod jejíž tvrdou slupkou čas od času překvapivě prosvítá jakési hrabalovsky poetické světlo a zejména nespoutaná divadelnická míza dodávající hercům onen magický dar přesvědčivosti a jejich hlasu a gestům působivost, která umožňuje uvěřit jim na slovo a nechat se vtáhnout do podivuhodného světa na pomezí hravé fikce a reality nejreálnější.